OBSAH

Poděkování 8

PŘEDMLUVA
Čtyři hlavní proudy vzdělanosti v Jihlavě 11

ÚVODNÍ POZNÁMKA
1 Prameny, literatura a stav bádání 15
2 Kauza Zbraslavská papírna a její domnělé prvenství 18

I. ČÁST – ČTYŘI PROUDY A ZDROJE VZDĚLANOSTI MĚSTA JIHLAVY V 16. STOLETÍ
1 Jihlava v dramatickém rozmachu 16. století 24
1.1 Město a jeho obyvatelé 25
1.2 Soukenictví – hlavní zdroj obživy a prosperity města 26
1.3 Jihlavské pivo a víno 28
1.4 Nové pokusy o úspěšné dolování 28
1.5 Tragická povodeň se proměnila v rebelii 28
1.6 Královský kámen a přísaha Ferdinanda I. 29
1.7 Trest městu za politické rozhodnutí 30
1.8 Zvon Zuzana 30
1.9 Velkorysý projekt studničního díla 30
1.10 Mistrovský zpěv v Jihlavě 31
1.11 Školní divadlo 32
2 Podnikatelská expanze pražských papírníků Freyů 33
2.1 Johann (Hanuš) Frey, zakladatel rodinného impéria 33
2.2 Pokračovatelé otcova díla a jejich osudy 34
2.3 Papírna v době Fridricha Freye 34
3 Papírna ve Starých Horách (1540–1946) 36
3.1 Zrod starohorské papírny (1540) 36
3.2 Papírna za Petra Freye 38
3.3 Benedikt Frey a jeho úspěchy 39
3.4 Papírna ve Starých Horách v držení rodu Hellerů 40
3.5 Dobrá pověst jihlavského papíru a jeho kvalita 40

3.6 Starohorské filigrány ... 41
3.7 Tovaryši ze starohorské papírny ... 43
3.8 Cechovní řád a organizace ... 43
3.9 Spory, které vyvstaly ... 44
3.10 Malíři a výrobci karet ... 44
3.11 Technologie výroby a malování karet v 18. století ... 45
3.12 Freyova papírna v Brně (1517–1645) ... 45
3.13 Papírna v Trutnově a Benedikt Frey, papírník ze Starých Hor (1581–1846) ... 46
4 Tiskárna školních knih a učebnic (1588–1595) ... 49
5 První Vyšší latinská škola v Jihlavě ... 52
5.1 Nižší školství ... 52
5.2 Vyšší latinská škola ... 53
5.3 Učitelé a žáci ... 54
Slovo na závěr ... 58

II. ČÁST – PAPÍRNY VZNIKLÉ V KRAJI VYSOČINA V 16.–19. STOLETÍ

6 Papírny vzniklé na Vysočině v 16. století ... 61
6.1 Papírna ve Starých Horách (1540–1948) ... 61
6.2 Papírna v Beranově (1570–1591) ... 63
6.3 Dolní Bolíkov (1587–1863) ... 64
6.4 Třebíč (1599–1774) ... 65
7 Papírny vzniklé v 17. století ... 68
7.1 Dalečín (1639–1864) ... 68
7.2 Papírna ve Žďáře nad Sázavou (1651–1849) ... 69
7.3 Doubravník (1663–poč. 20. stol.) ... 70
7.4 Podolí u Ledče nad Sázavou (1674–1841) ... 71
7.5 Červená Řečice (kolem r. 1675 – až do současnosti) ... 72
7.6 Přibyslavice (1690 – do současnosti) ... 73
7.7 Tasov, viz Budišov (1719–1890) ... 74
8 Papírny vzniklé v 18. století ... 75
8.1 Ronov, Ronov-Polná (1706–1861) ... 76
8.2 Nový Jimramov (1708–1850) ... 77
8.3 Zahrádka u Ledče (1709–1850) ... 77
8.4 Kunemil u Světlé nad Sázavou (nyní Josefodol) (1759–1850) ... 78
8.5 Rohozná (1719–1851) ... 79
8.6 Dobrá Voda, Krahulčí, Telč (po r. 1721–1839) ... 79
8.7 Prudká (1742 – pol. 19. století) ... 80

8.8 Nový Studenec, obec Horní Studenec (1746 – 2. pol. 19. století) 80
8.9 Mohelno (1768–1850) 80
8.10 Vlčeves, obec Černovice (1794–1848) 81
8.11 Nové Město na Moravě (1798–1872) 82
9 Papírny vzniklé v 19. století 84
9.1 Libice nad Doubravou (1804–1851) 85
9.2 Cikánka, obec Svratka (1804–1896) 85
9.3 Rokštýn (1823–1908) 86
9.4 Dolní Město u Lipnice (1837–1894) 86
9.5 Bezděčín (Batelov) (1818–1874) 87
9.6 Německý Brod (Havlíčkův Brod) (1831 – 60. léta 19. století) 87
9.7 Zahradiště, obec Zahradiště-Radostín (1834–1852) 88
9.8 Vlásenice (1837–1848) 89
9.9 Budeč, obec Hněvkovice (1845–1965) 89
9.10 Dolní Bory (asi 1890–1908) 89
9.11 Smrčná 90
Barevná obrazová příloha papíren podle okresů kraje Vysočina 91
Seznam vyobrazení 117
Přehled papíren podle okresů kraje Vysočina (Příloha č. 1) 120
Papírny kraje Vysočina v 16.–19. století (Mapa č. 1) 122
Abecední seznam papíren působících v kraji Vysočina v 16. až 19. století (Příloha č. 2) 124
Doplněný a aktualizovaný celkový seznam papíren působících na území Čech, Moravy a Slezska v 16.–19. století (Příloha č. 3) 126
Mapa č. 2 Papírny v 16. století 136
Mapa č. 3 Papírny v 17.–18. století 138
Mapa č. 4 Papírny v 19. století 140
Prameny a literatura 142
Rejstřík místní 146
Rejstřík jmenný 152
Rejstřík věcný 162